

„Ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2021–2027“ Iupjamise töögrupi I kohtumise memo

I kohtumine toimus 16. jaanuaril 2020 Maaeluministeeriumi väikeses saalis kell 11.00–16.00 (Lai tn 39 // Lai tn 41, Tallinn).

Osalejad

Kohtumisest võtsid osa Eesti Maaülikool, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda MTÜ, Ida-Virumaa Talupidajate Liit, Rapla Põllumeeste Liit, Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet, Keskkonnaministeerium, Eesti Energia, Põlva Põllumeeste Liit, Estonian, Latvian & Lithuanian Environment OÜ, Põllumajandusuuringute Keskus, Keskkonnauuringute keskus, Põllumajandusamet, Eesti Taimekasvatuse Instituut, Maaeluministeerium.

Kutse saajatest puudusid järgmiste organisatsioonide/ asutuste esindajad:

Mahepõllumajanduse Koostöökogu, Eesti Maaparandajate Selts.

Taust

Maaeluministeerium on alustanud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) strateegiakava 2021–2027 koostamisega. Strateegiakava koostamise eesmärk on parandada põllumajandustootmise, toiduainete tootmise ja maapiirkondade säästvat arengut.

Euroopa Komisjon esitas 1. juunil 2018 seadusandlikud ettepanekud 2020. aasta järgse ÜPP kohta. Ettepanekute eesmärgiks on tagada, et ÜPP vastaks paremini praegustele ja tulevastele väljakutsetele, toetades samal ajal jätkuvalt Euroopa Liidu põllumajandustootjaid jätkusuutliku ja konkurentsivõimelise põllumajandussektori kujundamisel. ÜPP rakendamiseks perioodil 2021–2027 tuleb igal liikmesriigil koostada ÜPP strateegiakava, mis hakkab hõlmama nii põllumajanduse otsetoetusi, seni maaelu arengukavade alusel rakendatud maaelu arengu toetusi kui ka põllumajanduse ühise turukorralduse teatud sektoripõhiseid programme.

Arengukava koostamist puudutav info ja toimunud töögruppide materjalid asuvad Maaeluministeeriumi kodulehel: <https://www.agri.ee/et/upp-strateegiakava-2021-2027>

Päevakava

- 10.45–11.00: kogunemine ja kohv
- 11.00–11.40: töögrupi eesmärkide ja töökorralduse tutvustamine, uue perioodi ÜPP strateegiakava koostamise tutvustus ja hetkeseis
- 11.40–12.00: mulla lupjamistöödele ja lubiväetistele esitatavad nõuded
- 12.00–12.20: ülevaade mulla happesuse ja orgaanilise süsiniku sisalduse vahelisest seosest
- 12.20–13.00: arutelu
- 13.00–13.45: lõuna (osaleja omal kulul)
- 13.45–15.45: arutelu
- 15.45–16.00: kokkuvõte, lõpusõnad

Sissejuhatus, ettekanded

Töögrupi kohtumise juhatas sisse lupjamise töögrupi juht Sandra Salom. Maaeluministeeriumi Maakasutuspoliitika osakonna juhataja Katrin Rannik tutvustas uue perioodi ÜPP strateegiakava koostamist. Maakasutuspoliitika osakonna Maaparanduse ja maakasutuse büroo peaspetsialist Hannes Puu andis tutvustas Maaparandusseadusest tulenevaid nõudeid mulla lupjamistöödele ja Taimetervise osakonna peaspetsialist Julia Viguro andis ülevaate lubiväetistele kehtestatud nõuetest. Priit Penu Põllumajandusuuringute Keskusest andis ülevaate mulla happesuse ja orgaanilise süsiniku sisalduse vahelisest seosest.

Lupjamise töögrupi eesmärgiks on välja selgitada osapoolte seisukohad happeliste muldade neutraliseerimise osas ja välja töötada sekkumise tingimused. Esimese kohtumise eesmärgiks oli saada sisend sekkumise kujundamiseks.

Arutelude tulemused ja edasised tegevused

Enne kohtumist saadeti osalejatele aruteluküsimused ning need võeti aluseks töögrupi arutelu läbiviimisel. Töögrupi arutelu teemadeks olid toetuse sihtgupp, millised tegevused peaksid olema abikõlblikud ja mis nõuded peaks nendele kehtestama, millistele kriteeriumidele peaks vastama lupjamisel lubiväetis ja mis motiveeriks järjepidevalt lupjama.

Töögrupis toodi välja, et Maaparandushoiutööde nõuded vajavad üle vaatamist. Samuti oleks vaja arutelusid, millised peaksid olema riigisisesed kriteeriumid lubiväetistele, kuna kõiki lubiväetiseid ei ole võimalik hetkel väetiseregistrisse saada.

Lupjamist on ka eelmisel perioodil soovitud toetada, kuid põhjendused ei ole olnud piisavad. Seekord soovime lisaks toitainete paremale sidumisele positiivse poolena välja tuua ka muldade süsinikuarvu suurenemise. Arvutused on näidanud, et lubjates kõik kasutuses oleva põllumajandusmaa happelised mullad, oleks mullas süsiniku sidumise potentsiaal ligikaudu 200 000 tonni CO₂-ekv aastas. Muldade täiendava hapestumise vältimiseks on vaja teha teavitustööd.

Töögrupis nõustuti, et happeliste muldade lupjamisel võib aluseks võtta Maaparandushoiutööde nõuetes välja toodud tingimused. Lisaks toodi välja, et toetusega ei tohiks lubada lupjamist turvasmuldadel. Muldasid oleks vaja lubjata nii põllumaal kui ka püsirohumaal ja lupjamise aluseks peaks olema mullaproovid.

Sekkumise kujundamisel peaks mõtlema, kas toetada taastuslupjamist või ka säilituslupjamist. Toodi välja, et lupjamisel on kõige kallim lubiväetiste transport, mis peaks olema toetatud. Kui sekkumine oleks toetatud „investeeringu“ sekkumisliigi abil, siis pakuti välja, et lupjamise kulud võiksid saada vähemalt 40% osas kaetud. See sisaldaks lubiväetise maksumust, laotamist ja transporti. Toetusmäär tuleks diferentseerida ja toetust saaks maksta kuludokumentide alusel.

Teise variandina toodi võimalus toetada lupjamist sekkumisliigi „keskkonna-, kliima- ja muud majandamiskohustused“ abil. Arutleti, kas meetet saaks kujundada tulemuspõhiseks. Kui võtta mullaproovid enne lupjamist ja toetusperioodi lõpus, siis peaks olema mulla pH tõusnud, mis tõendab, et muldasid on lubjatud. Riskina toodi välja olukord, kus viie aasta pärast ei ole mulla pH tõusnud, kuna lubiaine ei ole mõjunud. See võib viia olukorrani, kus enne perioodi lõppu tuleb lisada kiiretoimelist lubiainet. Ühe võimalusena pakuti välja, et sekkumise puhul võiks hinnata, kas üldine mõju on suurenenud. Kontrolli poole pealt saaks vaadata, kas mulla kaltsiumi sisaldus on langenud. Juhul kui kaltsiumi sisaldus langeb, saab eeldada, et mulda ei lubjatud. Toetuse ühikumäär peaks olema diferentseeritud.

Lisati, et on oluline välja tuua, et lubiväetiste toetamisel on tuhad olnud kliimaeesmärke arvestades fookuses, sest tuhka sisaldub kustutatud lubi, seevastu lubja- ja dolokivi põhised väetised sisaldavad kaltsiumkarbonaati ja lupjamisel emiteeritakse CO₂. KHG inventuuris loetakse lupjamist emiteerivaks tegevuseks. Siiski kõige parema tulemuse lupjamisel saaks segades näiteks lubjakivi sõelmed ja põlevkivituhk. Lisati veel, et lupjamise intervalliks on üldjuhul 3-4 aastat. Neutraliseerimise võime kõrval tuleb vaadata ka laotamise kvaliteeti.

Töögrupis toodi välja, et lubiväetiste kvaliteet on väga oluline. Kui lubiväetis on kantud väetiseregistrisse, siis need proovid, mida teha tuleb, ei ole piisavad kvaliteedi tõendamiseks. Toodi välja, et ideaalis peaks igas koormas määrama põhikomponendid. Et lupjamisega saavutada pH paranemine, on oluliseks sisendmaterjali kvaliteet. Pakuti välja, et saateleht võiks olla see, mis tõendaks lubiväetise kvaliteeti.

Põlevkivituha ressursi kohta toodi välja, et hetkel probleemi ei ole, aga tulevikus võib tekkida tuhka tsükliliselt ning väiksemas mahus, mis võib tekitada probleeme varustamisega. Lisaressursina saab kaaluda puutuhka, kuid kindlasti peab määrama nendest väävlis sisaldust, kuna puutuhast on leitud kõrgeid väävlis sisaldusi.

Kohtumise tulemused

Kohtumise tulemusena pakuti välja lupjamise toetamine sekkumisliigi „Keskkonna-, kliima- ja muud majandamiskohustused“ abil. Nõustuti, et lupjamisel tuleks eelistada kliimasõbralikke lubiväetised (tuhk või segu), toetuse saaja ülesanne on mulla pH-d tõsta või vajadusel seda hoida. Peame kindlasti kaaluma kas ja kuidas transporti toetuse sisse arvestada ning kuidas diferentseerida piirkonniti. Täiendavalt vajab selgitamist, milline peaks olema toetuse määr pH hoidmisel ja tõstmisel.

Töögrupi pakutud lahendus vaadatakse täpsemalt üle järgmisel kohtumisel.

Järgmine lupjamise töögrupi kohtumine toimub Maaeluministeeriumis 10. veebruaril 2020.

Memo koostasid: Anu Kalju, Sandra Salom